

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ad Pavlinae Doctrinae Studium Adhortatio - Cod. Karlsruhe 387

**Melanchthon, Philipp
Paulus <Apostel, Heiliger>**

[Basileae], [1520-21]

VD16 M 2416

Philipp Melanchthon: Artificium Epistolae Pauli ad Romanos [Handschrift]

[urn:nbn:de:bsz:31-46280](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-46280)

Antiquum Epistole Pauli ad Romanos a Philippo de Λαυθουε

Totius Scripturae Summa

Leges

promissio

Historia, sic ex

Legis

du

Legis

enagely

Epistole apoc parricis Argumenta

Voluit paulus nomine intelligi quid sit Evangelium et quis usus Christi Quid Commodi Christi attinent Videri
Est n: Christi & legislatoris huius Atq dicit διαπασσον
abest a legislatoris officio Christi officium, Aliud lex
est aliud Evangelium Quod discernit accurate voluit
intelligi Ita alia lege iustitia, seu opus, alia fides

ΣΕΝΘ ΕΠΙΣΟΛΗΣ ΕΣΤΙ ΜΑΘΗΤΙΚΟΝ

Statum seu propositio Summa Iustitia est fides
ΕΠΙΣΤΟΛΗ habet Commendationis officij & definit
nomen Evangelij

Paulus servus Iesu Christi Romanis &c
fodericus dux Saxonie Vnctus: Leo pp X

Exordium
Benedictionem capiat ab auditore & sua per
sona Apostoly Attento
Non pudet me euangely

Propositio seu Status

- Gentes peccarunt Iudei peccarunt
- 2 Omnes homines sub peccato sunt
- 3 Cola fides iustificat
- 4 Modus tractandi propositum

Elocutio

Palam fit via sup omnes impunitate & iniusti
tia homin

Distributio Capite I

Gentium, qui quamvis habuerunt legem naturam
tamen peccauerunt Idolatru impunitate & alijs
Hagym

Summa propositi & Coarctatio

Et summa summa Qui aut faciunt aut gdelecta
ip facientib; & Qui sunt anni impium, recte pba
resare furo, oes peccat. Et hoc summa dat occasi
oem digressionem, Inquit n: iniusti in phariseos
phos & similes, Obiurgatio est

Digressio Caput II

Iudei sunt peccatores, Ecce in Iudeis

Distributio

3

Qui dotes Qui predias Non ee firiad furaris

Occupatio

Quid ergo Occupatio? mit

Nona Dispositio

Caput III

Quid igitur habet? Quid prestant Iudei gentibus?
Nihil. Quia Iudei hnt permissione

Quid prestant Iudei gentibus? mit quo ad iustitiam
canonem. Quia in se in iustitia Iudei qz gentes

Quid igitur, prececlit eos? nullo mo

Et hoc est tertia pars propositionis qua sumat du
as superiores partes Gentes & Iudeos Adioqz omnes
hones sub pcto ee Et hoc p amplificationem tractatum
est congeste aliquot scriptura locis

Occupatio

Quid lex? agnitio pcti non iustificatio

Quarta pars propositionis

Nunc vero absqz lege iustitia dei manifestata est
Iustitia vero p fidem

Occupatio

Legem veritatem facimus? Non, sed stabilimus. i.
fides supplet legem & sine fide no impletur
lex

Caput IIII

Confirmatio

Abraam est ex fide iustificatus qz iustificatio qz p fidem

2 Injustitia est p imputationem ergo no ex nris operibz

3 Abiura est iustificatio an iustificatio ergo no ex
circumstione

4 Abiura p fidem meruit heres ee no p opera

5 Si ex nobis est iustitia Quid punitur?

6 Lex igitur in ad operato .i. conscientia iustificata
& maledixit deo.

7 Si ex operibz esset iustitia Numq[ue] tranquilla esset Co-
scientia Quia nunq[ue] rata esset de voluntate & gra-
tia dei

Amplificatio

Non enim quod est ex lege &c. Iusta est propo

Declarat quo fides credit

9° caput a sensu natural

Caput V

Quid facit fides? pacem conscientie & gaudium

Iustificati igitur ex fide pacem habemus

firmatio.

Excursus

Hinc suiq[ue] adiecta est Rhetorica Consolatio & Conv.
Argumenta Inanisissimi Confirmationis a Maiori
ibi. Christus enim in effluio infirmi p impijs mortuus
est Sic Christus mortuus est, & pro his quibz nihil de-
bit Et pro his a quibus nihil habuit commodi
aut invidi. Porro si tanta est Charitas ut p
talibz mori voluerit Quare magis id nos morti
sua redemptos servabit.

Proprieta, quodammodo
Nominis long & Didactica Ad hoc enim manet q[ue]stio

Cur lex no infirmitat Aut quid potti sit Cur oia
boim opa omnis consty dament, has questione
exarit.

Perand q Adm in omnes homines

Mors q potnd in omnes homines

per Chrm gratia per gratia vita

Quid lex? Cetero lex subijt vt abundaret gra
delictu: —

Caput VI

Quid igitur dicam

Digressio

Civnis omisio est quod dicit Vbi exuberant potnd
Vbi magis exuberant gra, sequit q Bond z peccat
vt magis abundet gra, Rndit, pauls Immo no
sequit q potro sit peccand, Quia in hoc abundavit
gra ne potro peccarem, Vel Nego q sequit per.,
condid et Quia id alij sumus Nemp non hoies
In hoc mortificavit ne potro peccem.

11 Alia questio Si no sumus sub lege Ergo licet quidem
Nego Qu sit lex est abrogata Et in quoq alius facty
sis Et tibi sit semel adempta peccandi cupiditas
Quoties veteres sumus Eatem sumus sub lege
Quoties sumus novi Eatem liberi sumus.

Hoc sequeretur q abrogata lege licet peccare
Si ipsdem abrogaretur lex q pig fuerat Si no
sumus sub lege Ergo licet peccat Nego Qu sit
lex z abrogata vt venustas quoz vna sit extincta

Et declarat simili quod sequitur
An ignorat, Similit

Caput VII

Qui mortui sit no sit obnox legi
Vix venustas

Mulier nuntas Lex, obligatio & vis matrimonij

Venustas mortuo Ergo & lex mortuo
Mulier nuntas manet. Hoc in Choro transferat

Quod igitur dicitur, Lex potius est
Reducta a digressione, Si p legem abundat peccatum
vt supra dictum est Ergo lex mali res est

Quod potius abundat no fit leges vero, sed no

Anteqz proprie videt pug de vi legi disputat.
Lex potius ostendit

peccatum onus per consuetudinem inquit formid, in dicit
vix, nunti

Atqz lege v. consuetudine potius no sentiebatur

Ergo vultus aliquid sine lege v. consuetudine no exercebatur

Quare lex occidit? Quia est spiritualis & ego
Carnalis, Lex q dei sit exigit ego affecto q
carum sit Caput VIII

Quod Gratia? Nulla igitur

Itaqz qd remota sumus potius no no imputatur
videntibus Quia Choro facit nos liberos ab omni

in & confessione & exactione leg. i. Chris Subject

Contento
Affectu, Carnis mors Affectu, spūs vita & pax, si
odm aīz nūz vita eterna est, Necessē est vt A
mor nūz odm dei sit

promde fratres debitoris sumus

Non Carui Adhortatp Apostoly p̄ epilogū & glosatp
Confundit aut̄ & spiritū anxiatp, A facti argui:
spiritū anxiam infirmitatibz nostris

Caput ix

Hactenus disputatū est, quid lex possit, quid nūz
grā, Hic ad quos p̄tinet grā nona disputatō
agat, tamq̄ tollit nō nō Indes sed 7 gentibz
donari, Idq̄ secundū destinatioz dminū non ex
operibz hominū Observabis aut̄ q̄z Callide a patre
vira occupatōne ordinat

De predestinatione

CA X

fratres propensa quid voluntas
schemā est id̄ Oro pio vobis Israel vt saluetp
Non ignorantes dei iustitiā

Discunt iustitiā operū & iustitiā fidei

Hic duo Capita ostendunt iustitiā fidei, ad q̄
remittendū est tamq̄ ad sacra Auctorā

Quō igitur innocubunt

Dignissima est in qua ponit modū iustifi
cationis p̄ fidē nō p̄ opera

Caput XI

Quid igitur quod querit Israel? Declinat quo
deus aliquos reprobos aliquos vero recipit

Consolatio

Dico igitur non repellit deus populum suum?

Dico igitur Anni impigerunt ideo

Imitatio

Vobis em dico gentes Apostrophe (q ad gentes Ana
horror in avertentis) Ifrahelas aliq; argumente

O profunditate divinarum

Gravis Exclamatio, sunt disputatio de Lige
gratia & predestinatione

Caput XII

Obsecro igitur vos de Disputatio subiecto q parente
vobis sicut in universis continens institutione christi
non inquit Quomodo em

Elegantissimam est similitudo de Corpore & membris
in Christo

Caput XIII

Omnes ad p[ar]tes: excellentib: subdi:
Magistrantib: in parente q gladiu regis

Confirmatio igitur regis dilectio est

Quales adhortatio ad bona civitatis a ca

Nunc u: prop[ri]e adest nobis salu

Ratio adhortationis nra magis m[er]ito convenit

admirari

Caput XIV

porro en q infirmas fide
De Medys Omni Medicoꝝ regula eꝛ Charitate
non fidem

Proposito Porro en qm
probato pꝛois Alms quid

Secunda pars propositionis, Tu vero cur indicas
Quinq; Argumenta

Porro quicquid ex fide no est
Generalis regula que oia concludit

Caput XV

Debemus aut nos
Ab exo Chusti adhortatur nos sustineri infirmi
tates impotentium & nobisq; no placere

Inapropi assumite vos inuicem
Euangily gratiam ad Indeos & gentes pꝛime
persuasid em habeo

Peroratio qua pꝛime p Rhetoricam Lucania exorat
De libris scriptis Deinde multa congerit vt solit
in Epist. Et est conclusio long Epistolę Epilogi

Caput XVI

Comendo aut vobis
Completuntur salutationes quasda in admonitione
vt canent pꝛimos doctores

Imit Aristophan paulum

ΕΞΗΓΗΣΙΣ Μεσοδοξα in Epistola Pauli
προς τας σαλατας Philipo:

ΜΕΛΑΥΧ: Anderson

Certa haec & genus Didactici Una arguit Apostoly
Galatas Qui ab us que eos pns dominantur declina-
verunt, Panq dnmo scribens Chrysanymu scribit
Qua si existerent id in errore Nabe demonstrat

Pauli Apostoly

Ἐπιγραφή Est & Commendatio officij p'dicationis
ευαγγελιῶς Quod id nō ab hoīe, sed a deo accepit.
a qo missus sit

Quarta vobis & pax

Salutatio

ex parte Minor q a Christo

Exordia & ab affectu indignationis Sicut alias oppul-
t exordia ite ab effectibz

Nisi q quidam sunt

Mitigatio est indignationis p quoddam castigatioz

manu doro Notu aut factu vobis

Quod? Confessioz reddat propositi exordij & demonstrat deo
vobis cur tenet sua esse a deo Coniunctio aliquot et brevit
vobis quibz dicitur quod, Non didici ab hoīe. Ergo p dicit
vobis hanc vbi continuo nō gubē in carne & sanguine
et par est nec redy Hierosolima. Quod psequit p collatioz
vobis quoddam tempoz

Ab ijs aut q videbantur aliquid ee
Ead probat alia gestura Nimiru ita mag ad apud
eos esse aliquid ab eis didici

Cu aut petrus venit Antiochia
Summa reprehendi petrus idco misit ab eo didici
Sed p imitatioz cui subiungit rone sui dicitur
sionis Tres, ut

Nos natura Indei & no ex gentibz potius
Summa Indei indigent iustificatioe Ergo operibz non
It iustificati

Qu si dicit querens iustificari p Christu
Summa Si iustificati in Christo Ad huc habemus opa
vltimod iustificatioe p opera Ergo Christi est
petri minister

Na si p legem iustitia
Si p opera iustificamur Ergo Christi misit confect
Hactenus Exordiu

Status seu propositio p oburgatioz
O stulti Galate cur desinitis a veritate constat
aut vnde desinitis scz ab illa sua Iustificatioe p
fid Ipp probat ee Argumento

Hoc solum cupio discere a vobis A Signo
Ex auditu Evangelij accepistis spiritum, Non ex Circumci-
sionis vel aliquo opere, Ergo p fid fuisse iustificati
no p opus aliquod

z Quomodo Ab ead concludit deo

Qui ex fide sunt, sunt filij Abrahæ Ergo qui nō sunt
ex fide nō sūt filij Abrahæ

3 Nam quotquot ex operibus Regis sūt

ουλλογιωμε est

Bar Omnis nō faciens totā legem maledictus est

na Qui ex operibus Regis nō sūt nō faciunt totā legem

na Ergo q̄ ex operibus Regis sūt maledicti sūt

Christus nos edocuit

Est Confirmatio subverta Almonis sūma est Qui ex
operib: Regis sūt maledicti sūt

Omnis qui nō iustus est maledictus est

Qui nō credit nō est iustus

Ergo q̄ sub Regis operibus est, maledictus est

4 Fides secundū hominē dicitur fides

Hominiis testamento nō pot̄ addi Ergo nec dei

Deus hōmīnē iustitiam per fidē Ergo nulla alia re
meremur in credendo

5 Si ex Rege hereditas est Ergo nō ex promissionē .i.

promissit frustra deus si operibus iustificamur

testamentū mutat nō

ergo Dei testamento est Quid igitur Lex

testamentū sūt Occupatio est Dicitur Lex est ut quōdā cognoscatur

operib: Ergo 7 cogitū arguitur hē quod hoc dicit de intercessorē

exspectat sēn mediatorē obscurū est nec a quōq̄ factū videt

testamentū testatū, relictū igitur est

testamento dei deservit

Lex igitur mi est, adversus promissiones
Occupatio 2 Si Lex est causa potest ergo est gratia
promissionis Quia contra iustitiam

Etiam si data fuisset Lex

Inimicus, Rudeo Imo si q Regem esse iustitia fo
ret q^m promissiones Quia promissionibus no habuisset
opus Sed concludit scriptura cum sub potest

Declaratio quod Lex possit, per similia ubi
de pedagogo & brevis pmo loquitur

Nostre q^m infirmitate Carino

Occupatio Quia no sua ra sed ipsorum domet &
reddat rationem cur vasculis sed no de primata
sua causa sed ipse ad eos succurserit Doctoribus

Que fuit beatitudo vva

Patentis est et ex ostentate corde inferit &
admonet postremi staty cum ad hoc in Enange //
no veracitate fideles quos iterum pmo

Sextum Argumentum ab Allegoria Liber filius est
novi Testamenti filius populi ergo no indigens
operibus: Noq^m Hartens Confirmatio

Epilogus

In Libertate stante

Et videtur Quia multa absurda colliguntur
quibus a servitute Noq^m dehortatur

Curabat̄ bñ quis vos impediunt
Obiurgatio qua mitgat, translata culpa in LEU
δο α ποσολος

Vos in libertate vocati estis
ω αφενεις Απρ̄ nñ̄ cñ̄ que sequitur ultimo
capite

ΤΕΛΟΣ

A · 5 · B
M. R

υ τω̄νη Barba us poli cura labia